

Crna Gora

Regulatorna agencija za energetiku i
regulisane komunalne djelatnosti

**IZVJEŠTAJ O AKTIVNOSTIMA NADZORA NAD
VELEPRODAJNIM TRŽIŠTEM ELEKTRIČNE
ENERGIJE U 2024. GODINI**

Podgorica, decembar 2025. godine

SADRŽAJ

UVOD	1
1. NORMATIVNI OKVIR	2
1.1 Status implementacije REMIT.....	2
1.2 REMIT II i izazovi u implementaciji.....	4
2. EVIDENCIJA UČESNIKA NA VELEPRODAJNOM TRŽIŠTU ELEKTRIČNE ENERGIJE CRNE GORE	7
3. INSAJDERSKE INFORMACIJE	9
4. NADZOR NAD VELEPRODAJNIM TRŽIŠTEM ELEKTRIČNE ENERGIJE	10
5. MEĐUINSTITUCIONALNA I MEĐUNARODNA SARADNJA	14
REZIME	15

Popis grafika

Grafik 2.1 Učesnici na veleprodajnom tržištu električne energije u Crnoj Gori.....	8
Grafik 4.1 Prosječne ponderisane cijene po kojima je CGES kupovao električnu eneregiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu u periodu 2020 - 2024. godina	10
Grafik 4.2 Prosječne ponderisane cijene po kojima je CEDIS kupovao električnu energiju za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu u periodu 2020 - 2024. godina	11
Grafik 4.3 Cijene bazne električne energije ostvarene u 2024. godini na crnogorskom i mađarskom dan-unaprijed tržištu električne energije	12
Grafik 4.4 Cijene vršne električne energije ostvarene u 2024. godini na crnogorskom i mađarskom dan-unaprijed tržištu električne energije	12

Popis slika

Slika 4.2 Fizički tokovi između crnogorskog elektroenergetskog sistema i susjednih sistema u 2024. godini.....	13
---	----

Lista skraćenica

- ACER – Agencija za saradnju energetskih regulatora (eng. *Agency for the Cooperation of Energy Regulators*)
- BELEN – „Berza električne energije“ DOO Podgorica
- CEDIS – „Crnogorski elektrodistributivni sistem“ DOO Podgorica
- CGES – „Crnogorski elektroprenosni sistem“ AD Podgorica
- EPCG – „Elektroprivreda Crne Gore“ AD Nikšić
- ECRB – Regulatorni odbor Energetske zajednice (eng. Energy Community Regulatory Board – ECRB)
- EU – Evropska unija (eng. European Union – EU)
- EnC – Energetska zajednica (Energy Community)
- REGAGEN – Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti
- REMIT – Regulativa (EU) broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije (eng. *Regulation of Energy Market Integrity and Transparency*)
- REMIT II – Regulativa (EU) 2024/1106 o izmjeni regulativa (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 u pogledu poboljšanja zaštite Unije od manipulacije na veleprodajnom tržištu energije (eng. *Regulation amending Regulations (EU) No 1227/2011 and (EU) 2019/942 as regards improving the Union’s protection against market manipulation on the wholesale energy market*)

UVOD

Regulatorna agencija za energetiku i regulisane komunalne djelatnosti (u daljem tekstu: REGAGEN) je, u skladu sa članom 14 stav 2 *Zakona o nadzoru nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa („Službeni list CG”, broj 1/22)* (u daljem tekstu: Zakon o nadzoru nad tržištem), dužna da sačini godišnji izvještaj o aktivnostima nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa i da ga objavi na svojoj internet stranici. Navedenim zakonom je u crnogorsko zakonodavstvo transponovana *Regulativa (EU) broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije*, prilagođena za ugovorne strane Energetske zajednice Odlukom Ministarskog savjeta Energetske zajednice, broj D/2018/10/MC-EnC (u daljem tekstu: EnC REMIT).

Kako u Crnoj Gori ne postoji tržište prirodnog gasa, ovaj izvještaj se isključivo odnosi na aktivnosti nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije u 2024. godini – trećoj godini primjene EnC REMIT-a.

Izvještaj o aktivnostima nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije se sastoji od pet poglavlja.

U prvom poglavlju je opisan normativni okvir kojim je uređena oblast nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa u Crnoj Gori, dok su u poglavljima koja slijede date informacije o Evidenciji učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije, o objavljivanju insajderskih informacija od strane učesnika na tržištu, o aktivnostima iz nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije, izazovim u vršenju nadzora i međuinstitucionalnoj i međunarodnoj saradnji u primjeni EnC REMIT-a.

1. NORMATIVNI OKVIR

1.1 Status implementacije REMIT

Ministarski savjet Energetske zajednice je u novembru 2018. godine donio *Odluku, broj D/2018/10/MC-EnC¹*, kojom je usvojen REMIT prilagođen za ugovorne strane Energetske zajednice i definisana obaveza usklađivanja njihovih normativnih okvira sa ovom regulativom.

Ključne razlike EnC REMIT okvira u odnosu na okvir u EU se ogledaju u sljedećem:

- Nije prilagođena Implementaciona regulativa, niti postoji obaveza njene primjene u ugovornim stranama Energetske zajednice;
- EnC REMIT ne sadrži član 6 (Tehničko ažuriranje definicija insajderskih informacija i zloupotreba tržišta), član 8 (Prikupljanje podataka), član 10 (Dijeljenje informacija između ACER-a i drugih tijela), član 19 (Međunarodni odnosi), član 20 (Postupak delegiranja ovlaštenja) i član 21 (Odborski postupak) REMIT-a;
- Nije predviđeno nadnacionalno tijelo koje bi vršilo nadležnosti koje u EU vrši ACER (vođenje centralnog registra, prikupljanje podataka o transakcijama, vršenja nadzora nad tržištem, itd.);
- Učesnici na tržištima u državama ugovornim stranama Energetske zajednice ne dobijaju jedinstveni ACER kod, već ECRB kodove dodijeljene od strane nacionalnih regulatornih tijela država ugovornih strana Energetske zajednice na čijim tržištima učestvuju;
- Ne postoji centralni registar učesnika na tržištu, kao što je slučaj u EU, već Regulatorni odbor Energetske zajednice (u daljem tekstu: ECRB) objavljuje linkove nacionalnih registara učesnika na tržištu,
- Mogućnosti vršenja nadzora nad tržištem od strane regulatornih tijela su ograničene jer su transponovane zabrane, ali ne i obaveza dostavljanja podataka o izvršenim transakcijama od strane učesnika na tržištu na osnovu kojih bi bilo utvrđeno kršenje zabrana od strane učesnika na tržištu. U državama ugovornim stranama Energetske zajednice u kojima se prikupljaju podaci u određenoj mjeri, mogućnosti utvrđivanja kršenja regulative su ograničene budući da ne postoji uvid u cjelovitu sliku u okolnostima kada trgovina veleprodajnim energetskim proizvodima ima prekogranični karakter.

Donošenjem Zakona o nadzoru nad tržištem u januaru 2022. godine izvršeno je usklađivanje crnogorskog normativnog okvira sa EU propisima kojima se uređuje nadzor nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa. Osnovni cilj ovog zakona je stvaranje uslova za pravilno funkcionisanje veleprodajnog tržišta električne energije i prirodnog gasa kroz: uspostavljanje djelotvornog sistema nadzora veleprodajnog tržišta, kako bi se spriječile, otkrile i sankcionisale zloupotrebe na tržištu; poboljšanje transparentnosti na veleprodajnom tržištu električne energije i prirodnog gasa, kako bi se povećalo povjerenje u tržište, povećao broj učesnika na tržištu i

¹ <https://www.energy-community.org/legal/acquis.html>

uspostavio pouzdan cjenovni signal; kao i obezbjeđivanje dodatne zaštite kupaca kroz nadzor nad ponašanjem učesnika na tržištu.

Zakonom o nadzoru nad tržištem su propisane zabrane zloupotreba na tržištu, kaznena politika, nove obaveze učesnika na veleprodajnom tržištu i ovlašćenja REGAGEN, kao institucije koja vrši nadzor nad veleprodajnim tržištem električne energije i prirodnog gasa. Od primarnog značaja za sprovođenje djelotvornog nadzora nad veleprodajnim tržištem su:

- očuvanje nezavisnosti regulatornog tijela i obezbjeđenje neophodnih ovlašćenja kako bi se zloupotrebe mogle pravovremeno otkriti i sankcionisati, i
- kaznena politika koja mora biti *„djelotvorna, odvrćajuća i srazmjerna, odražavajući prirodu, trajanje i ozbiljnost povrede, štetu nanesenu kupcima i potencijalnu dobit od trgovanja na osnovu insajderskih informacija i zloupotrebe na veleprodajnom tržištu“*.²

Zakonom o nadzoru nad tržištem uređena je i međunarodna saradnja u vršenju nadzora nad tržištem, dok se harmonizovana primjena EnC REMIT-a na nivou Energetske zajednice obezbjeđuje kroz učestvovanje u aktivnostima radne grupe u okviru ECRB.

Pored Zakona o nadzoru nad tržištem, normativni okvir čine i podzakonska akta donijeta od strane Agencije u skladu sa ovim zakonom, i to:

- Odluka o utvrđivanju obrasca prijave za upis u evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije i prirodnog gasa („Službeni list CG“, broj 17/22);
- Odluka o utvrđivanju obrasca obavještenja o odlaganju objavljivanja insajderskih informacija na veleprodajnom tržištu električne energije i prirodnog gasa i liste elektronskih sistema za objavljivanje insajderskih informacija („Službeni list CG“, br. 17/22).

Kako bi obezbijedila harmonizovanu primjenu REMIT-a na nivou Energetske zajednice, tj. Sprovođenje *Proceduralog akta broj 01/2020 Regulatornog odbora Energetske zajednice*³, Agencija je donijela, odnosno utvrdila:

- interno Upustvo o načinu vođenja evidencije učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije i prirodnog gasa, broj 22/824-1 od 17.2.2022. godine;
- Obrazac obavještenja o izuzeću od zabrane trgovanja na osnovu insajderskih informacija;
- Obrazac prijave zloupotrebe na veleprodajnom tržištu.

² Regulativa (EU) broj 1227/2011 Evropskog parlamenta i Savjeta o cjelovitosti i transparentnosti veleprodajnog tržišta energije

³ <https://www.energy-community.org/legal/procedural-acts.html>

1.2 REMIT II i izazovi u implementaciji

Na osnovu dugogodišnje primjene REMIT-a u EU, u 2024. godini je unaprijeđen pravni okvir kako bi se obezbijedilo još djelotvornije vršenje nadzora nad tržištem i zaštita od zloupotreba. Naime, donijeta je *Regulativa (EU) 2024/1106 o izmjeni regulativa (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 u pogledu poboljšanja zaštite Unije od manipulacije tržištem na veleprodajnom tržištu energije*, tzv. REMIT II, koja je stupila na snagu 7. maja 2024. godine. Očekuje se i usvajanje nove Implementacione regulative.

Novine koje je uveo REMIT II odnose se na sljedeće:

1. Dopuna ključnih definicija (insajderske informacije, zloupotrebe tržišta, veleprodajni energetski proizvodi, učesnik na tržištu) i dodavanje novih definicija, kojima se u bitnom proširuje opseg nadzora koji vrši ACER;
2. Dopuna člana kojim se definiše zabrana trgovanja na osnovu insajderskih informacija;
3. Propisivanje novog člana kojim se uvodi nadležnost ACER-a u pogledu izdavanja i oduzimanja odobrenja za pružanje usluga objavljivanja insajderskih informacija centralizovanim platformama (IIP) i vršenja nadzora nad njihovim radom, kao i nadležnost Komisije da donese delegirani akt kojim će bliže utvrditi zahtjeve koje centralizovane platforme moraju da ispunjavaju;
4. Propisivanje novog člana kojim se uređuje algoritamsko trgovanje;
5. Propisivanje novih članova kojima se uređuju: zadaci i ovlašćenja ACER-a u pogledu procjena cijena tečnog prirodnog gasa (TPG) i referentnih vrijednosti za TPG; objavljivanje procjena cijene TPG-a i referentne vrijednosti za TPG, dostavljanje podataka o tržištu TPG-a ACER-u; kvalitet podataka o tržištu TPG-a; kontinuitet poslovanja u pogledu nadležnosti ACER-a da redovno preispituje, ažurira i objavljuje svoju metodologiju za procjenu referentne cijene TPG-a i utvrđivanje referentne vrijednosti za TPG, te metodologiju za izvještavanje o podacima o tržištu TPG-a i objavljivanje svojih procjena cijene TPG-a i referentnih vrijednosti za TPG;
6. Dopuna člana 8 kojim se uređuje prikupljanje podataka od strane ACER-a;
7. Dopuna člana 9 kojom se uvodi obaveza učesnicima na tržištu sa sjedištem ili boravištem u trećoj zemlji koji stupaju u transakcije o kojima treba izvijestiti ACER u skladu sa članom 8 stav 1 da do 8. novembra 2024. godine:
 - imenuju predstavnika u državi članici EU u kojoj su aktivni na veleprodajnim tržištima energije, te se prijavljuju nacionalnom regulatornom tijelu te države članice;
 - ovlaste svog imenovanog predstavnika kako bi mu se, uz njih ili u njihovo ime, obratila nacionalna regulatorna tijela ili ACER u vezi sa svim pitanjima koja su potrebna za primanje, poštovanje i izvršavanje odluka ili zahtjeva za dostavljanje potrebnih informacija;
 - daju svom imenovanom predstavniku potrebna ovlašćenja i sredstva kako bi se garantovala njihova efikasna i pravovremena saradnja sa nacionalnim regulatornim tijelima ili ACER-om, te postupalo u skladu sa odlukama i zahtjevima za dostavljanje informacija nacionalnim

regulatornim tijelima članica ili ACER-u, uključujući obezbjeđenje pristupa traženim informacijama; i

- nacionalnom regulatornom tijelu države članice u kojoj njihov imenovani predstavnik ima boravište ili poslovno sjedište i ACER-u dostave ime, e-adresu, poštansku adresu i telefonski broj tog imenovanog predstavnika;
8. Propisivanje novog člana kojim se dodjeljuje ovlaštenje ACER-u da odobrava i da oduzima odobrenje za rad registrovanim mehanizmima izvještavanja (RRM) i da vrši nadzor nad njihovim poslovanjem, dok se Komisiji daje ovlaštenje da donese delegirani akt kojim će bliže urediti zahtjeve koje ovi subjekti treba da ispunjavaju;
9. Proširuju se ovlaštenja ACER-a u pogledu vršenja nadzora i sprovođenja istraga, i to:
- ACER može da sprovodi direktni nadzor u bliskoj saradnji sa regulatornim tijelima;
 - ACER može da sprovodi sve potrebne aktivnosti nadzora u prostorima lica koja su predmet istrage, u kojima bi se mogla čuvati poslovna dokumentacija i, ako je to potrebno radi ispravnog sprovođenja i efikasnosti direktnog nadzora, može sprovesti nadzor bez prethodne najave licima koja su predmet istrage;
 - Ovlašćeni službenici ACER-a mogu: (a) ući u relevantne prostore lica koja su predmet nadzora; (b) izvršiti uvid u njihove poslovne knjige i drugu poslovnu dokumentaciju, bez obzira na medij na kojem su sačuvane; (c) uzeti ili pribaviti, u bilo kojem obliku, kopije ili izvode iz poslovnih knjiga ili poslovne dokumentacije; (d) zapečatiti poslovni prostor, poslovne knjige ili poslovnu dokumentaciju za vrijeme trajanja nadzora i u opsegu koji je potreban za njegovo provođenje; (e) zatražiti od bilo kog predstavnika ili člana osoblja objašnjenja u vezi sa činjenicama ili dokumentacijom koje se odnose na predmet i svrhu direktnog nadzora te zabilježiti odgovore;
 - ACER može izricati periodične kazne licima koja su predmet istrage kako bi ih primorala da: (a) se podvrgnu direktnom nadzoru naloženom odlukom; (b) da dostave zatražene informacije;
10. Predviđena je mogućnost delegiranja zadataka i odgovornosti od strane nacionalnih regulatornih tijela ACER-u ili drugim nacionalnim regulatornim tijelima uz njihovu saglasnost. Nacionalna regulatorna tijela obavještavaju ACER o sporazumima o delegiranju koje namjeravaju sklopiti, o čemu ACER može izdati mišljenje;
11. Harmonizuju se novčane kazne i definiše njihov opseg za različita kršenja zabrana i neispunjavanje obaveza propisanih ovom regulativom.⁴

*Regulativom Komisije (EU) 2015/1222 o uspostavljanju smjernica za dodjelu kapaciteta i upravljanje zagušenjima (CACM)*⁵ predviđa se mogućnost učestvovanja trećih zemalja u jedinstvenom

⁴ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202401106

⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/HTML/?uri=CELEX:02015R1222-20210315>

povezivanju dan-unaprijed i jedinstvenom unutar dnevnim povezivanju u Uniji u sektoru električne energije. Budući da operatori povezivanja tržišta upotrebljavaju poseban algoritam za optimalno uparivanje ponuda za kupovinu i ponuda za prodaju, to može dovesti do toga da se nalozi za trgovanje predaju u trećoj zemlji koja učestuje u jedinstvenom povezivanju dan-unaprijed i jedinstvenom unutar dnevnim povezivanju u Uniji, ali da iz toga proizađe ugovor o snabdijevanju električnom energijom sa isporukom u Uniji. Ocijenjeno je da bi predaja takvih naloga za trgovanje u trećim zemljama, koja bi mogla rezultirati isporukom u Uniji, trebala biti obuhvaćena definicijom veleprodajnih energetske proizvoda, pa je REMIT-om II dopunjena definicija „veleprodajnog energetske proizvoda“ na način da obuhvati i:

- a) ugovore o snabdijevanju električnom energijom koji mogu rezultirati isporukom u Uniji na temelju jedinstvenog povezivanja dan unaprijed i jedinstvenog unutar dnevnog povezivanja;
- b) izvedene finansijske instrumente koji se odnose na električnu energiju, a koji mogu rezultirati isporukom u Uniji na temelju jedinstvenog povezivanja dan unaprijed i jedinstvenog unutar dnevnog povezivanja.

Navedeno znači da će, u skladu sa REMIT-om II, ACER imati nadležnosti nadzora nad transakcijama na crnogorskom dan-unaprijed i unutar dnevnim tržištu električne energije nakon njegovog uključivanja u jedinstveno povezivanje dan-unaprijed (SDAC) i unutar dnevno povezivanje (SIDC).

Imajući u vidu značajan uticaj prekogranične razmjene električnom energijom na stanje na tržištima, postojanje nadnacionalnog tijela koje će prikupljati i obrađivati sve podatke sa povezanih tržišta nameće se kao neizostavan element za obezbjeđenje adekvatnog nadzora. S tim u vezi, preuzimanje nadležnosti vršenja nadzora nad crnogorskim tržištem i drugim tržištima u regionu od strane ACER-a je od izuzetne važnosti za stvaranje funkcionalnih tržišta sa jednakim uslovima za sve učesnike. Dodatno, kako bi se obezbijedili jednaki i pravedni uslovi za sve učesnike na tržištu, kršenja REMIT-a moraju biti predmet istih sankcija u svim državama ugovornim stranama Energetske zajednice, što takođe otvara pitanja saradnje, uključujući priznavanje i sprovođenje odluka nacionalnih regulatornih tijela i drugih državnih organa (sudovi, organi za zaštitu konkurencije i tržište kapitala), između država ugovornih strana Energetske zajednice, a koja pitanja nijesu uređenja postojećim međunarodnim okvirima saradnje između ovih država (Ugovor o osnivanju energetske zajednice, REMIT, bilateralni ugovori o priznavanju i izvršenju sudskih odluka i kazni).

Navedeno će moguće zahtijevati i izmjenu drugih primjenjivih zakona. Očekuje se prilagođavanje navedene regulative za ugovorne strane Energetske zajednice do kraja 2026. godine, kako bi se potom inkorporirala u nacionalna zakonodavstva ugovornih strana.

Budući da EnC REMIT, koje su transponovale države ugovorne strane Energetske zajednice, ne obuhvata članove kojima se uređuje izvještavanje o transakcijama, uz prilagođavanje i usvajanje REMIT-a II od strane Ministarskog savjeta Energetske zajednice, potrebno je, takođe, prilagoditi i usvojiti Implementacionu regulativu nakon njenog usvajanja na EU nivou i uskladiti zakonski okvir kojim se uređuje tržište kapitala sa evropskom pravnom tekovinom koja se odnosi na tu oblast.

2. EVIDENCIJA UČESNIKA NA VELEPRODAJNOM TRŽIŠTU ELEKTRIČNE ENERGIJE CRNE GORE

Agencija je, u skladu sa članom 7 stav 1 Zakona o nadzoru nad tržištem, dužna da vodi evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije i prirodnog gasa, u elektronskoj formi. Sa druge strane, učesnici na veleprodajnom tržištu su, u skladu sa članom 7 stav 2 Zakona o nadzoru nad tržištem, dužni da dostave Agenciji prijavu za upis u evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu prije izdavanja naloga za trgovanje ili realizacije transakcije kupovine i/ili prodaje električne energije ili prirodnog gasa na veleprodajnom tržištu, dok su, saglasno stavu 3 navedenog člana, dužni da dostave Agenciji izmijenjene podatke iz prijave, u roku od 24 časa, od nastanka izmjene tih podataka.

Od stupanja na snagu Zakona o nadzoru nad veleprodajnim tržištem, Agencija je vršila kontinuiranu komunikaciju i informisanje učesnika na veleprodajnom tržištu u pogledu novih obaveza koje proističu iz Zakona o nadzoru nad tržištem. Komunikacija sa učesnicima na tržištu omogućena je i preko posebne e-mail adrese - remit@regagen.co.me.

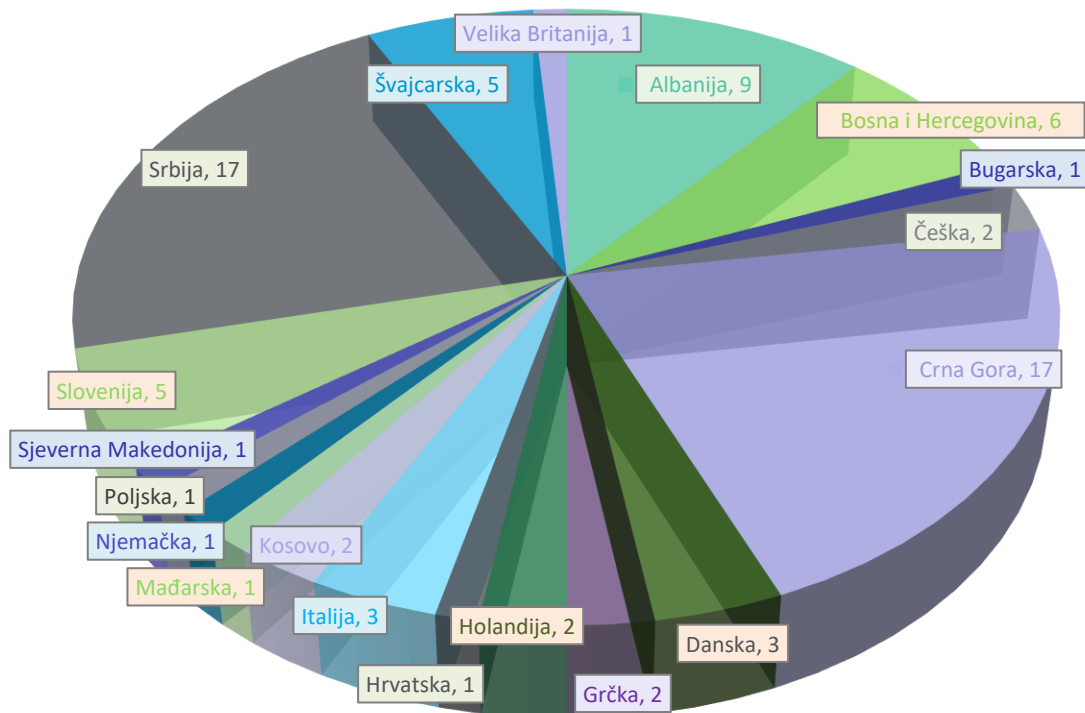
Agencija je uspostavila *Evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije*, kojoj se može pristupiti na internet stranici REGAGEN (<https://regagen.co.me/remit/evidencija-ucesnika-na-veleprodajnom-trzistu/evidencija/evidencija-ucesnika-na-veleprodajnom-trzistu-elektricne-energije-u-crnoj-gori/>). U Crnoj Gori još uvijek ne postoji veleprodajno tržište prirodnog gasa, pa samim tim ne postoji ni evidencija učesnika na tom tržištu.

Zaključno sa 31. decembrom 2024. godine u *Evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije Crne Gore* je upisano 80 učesnika, od čega je u 2024. godini registrovano 13 novih učesnika⁶. Učesnici su pravna lica koja su registrovana u Crnoj Gori, zemljama EU i zemljama članicama Energetske zajednice. Tokom 2024. godine 12 učesnika su izvršila promjenu podataka iz prijave za upis u *Evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije Crne Gore*, u pogledu promjene naziva i sjedišta učesnika i odgovornih lica učesnika.

Za trgovanje električnom energijom u Crnoj Gori nije potrebna licenca. Od 80 registrovanih učesnika na veleprodajnom tržištu, do kraja 2024. godine, po 17 učesnika ima sjedište u Crnoj Gori i Srbiji, 9 u Albaniji, 6 u Bosni i Hercegovini, po 5 u Sloveniji i Švajcarskoj, 4 u Italiji, po 2 u Danskoj, Češkoj Republici, Kosovu, Grčkoj i Holandiji, a po jedan u Hrvatskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Bugarskoj, Sjevernoj Makedoniji i Velikoj Britaniji, što je prikazano na grafiku koji slijedi. Analizom upisanih učesnika na tržištu zaključuje se da najmanje 32 učesnika predstavljaju međusobno povezana lica, i to: GSA sh.p.k Tirana, GSA ENERGIJI sh.p.k Priština, GSA ENERGY DOO Beograd; ReNRGY Trading Group sh.p.k Tirana, ReNRGY Trading Group SR DOO Beograd; Dufenco Energia SpA Đenova, Dufenco Hellas, Atina; GEN-I DOO Krško, GEN-I DOO Beograd, GEN-I DOO Sarajevo, GEN-I Shpk Tirana; Ayen AS Energji sha Tirana, Ayen Energy Trading sha Tirana, Ayen Energy Trading

⁶ Zaključno sa 31. decembrom 2023. godine u Evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije Crne Gore je upisano 69 učesnika, a dva učesnika su ispisana iz Evidencije tokom 2024. godine na njihov zahtjev.

DOO Beograd; Axpo DOO Beograd, Axpo Solutions AG Baden; Holding Slovenske Elektrane DOO Ljubljana, HSE Balkan Energy DOO Beograd, HSE BH Energetsko preduzeće DOO Sarajevo; Interenergo DOO Ljubljana, Interenergo DOO Sarajevo, PLC Interenergo DOO Beograd; Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić (u daljem tekstu: EPCG), EPCG DOO Beograd; Energy Finance Team DOO Bileća, Energy Finance Team AG Horn, EFT Trade DOO Beograd, EFT Montenegro DOO Herceg Novi; PETROL DD Ljubljana, PETROL BIH Oil Company Sarajevo; GREEN BALANCING GROUP DOO Podgorica i GREEN BALANCING GROUP DOO Beograd.

Grafik 02.1 Učesnici na veleprodajnom tržištu električne energije u Crnoj Gori

Na internet stranici REGAGEN je kreiran poseban kutak za REMIT na crnogorskom i engleskom jeziku, u cilju efikasnijeg informisanja učesnika na tržištu i drugih zainteresovanih strana o pitanjima značajnim za funkcionisanje veleprodajnog tržišta. Takođe su objavljene i korisne informacije o tome kako trgovati električnom energijom i prekograničnim kapacitetima u Crnoj Gori (<https://regagen.co.me/remit/o-remit-u/>, <https://regagen.co.me/en/about-remit/>).

Preko internet stranice REGAGEN omogućen je pristup:

- relevantnim propisima kojima se uređuje nadzor nad veleprodajnim energetskim tržištima na nivou EU, Energetske zajednice i Crne Gore,
- obrascima i odlukama REGAGEN, kojima se olakšava primjena Zakona o nadzoru nad tržištem,
- evidenciji učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije,
- pojašnjenjima u vezi sa primjenom REMIT-a i odgovorima na najčešće postavljana pitanja učesnika na tržištu.

3. INSAJDERSKE INFORMACIJE

U cilju obezbjeđenja transparentnosti veleprodajnog tržišta energije i njegovog pravilnog funkcionisanja, REMIT je propisao obavezu učesnika na tržištu da objavljuju insajderske informacije, što je transponovano kroz član 8 Zakona o nadzoru nad tržištem, kojim je bliže definisan pojam insajderske informacije i obaveza učesnika na tržištu da objavi insajderske informacije u skladu sa članom 9 ovog zakona.

Članom 9 stav 1 Zakona o nadzoru nad tržištem je dalje razrađen način objavljivanja insajderskih informacija, i to isključivo korišćenjem elektronskih sistema, odnosno centralizovanih platformi za objavljivanje insajderskih informacija koje se nalaze na ACER-ovoj listi. U tom smislu, REGAGEN je utvrdila i objavila listu elektronskih sistema za objavljivanje insajderskih informacija koje učesnici mogu koristiti (<https://regagen.co.me/remit/kako-objaviti-insajdersku-informaciju/>).

Korišćenje centralizovanih platformi za objavljivanje insajderskih informacija je jedna od novina uvedenih REMIT-om II, budući da je prepoznato kao dobra praksa u *ACER-ovim Smjernicama za primjenu REMIT-a*⁷, kojom se omogućava jednostavan i brz pristup insajderskim informacijama svih učesnika na tržištu. Imajući navedeno u vidu, Zakonom o nadzoru nad tržištem je već inkorporirana evropska dobra praksa u nacionalni pravni okvir.

Pojašnjenja u vezi sa obavezama objavljivanja insajderskih informacija su dostavljena kompanijama upisanim u evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu, pri čemu su navedena pojašnjenja takođe objavljena na internet stranici REGAGEN (<https://regagen.co.me/remit/najcesca-pitanja/>).

Zaključno sa krajem 2024. godine, 25 učesnika na tržištu su se opredijelila za korišćenje usluga centralizovanih platformi, i to: Nord Pool AS, European Energy Exchange AG, Hungarian Power Exchange, ENTSO-E – European Network of Transmission System Operators for Electricity, Gestore dei Mercati Energetici S.p.A, Solien s.r.o., Central European Gas Hub AG i PRISMA European Capacity Platform GmbH. Mnogi učesnici na tržištu, koji u svojoj prijavi za upis u Evidenciju nijesu naveli internet stranicu centralizovane platforme, naveli su da nijesu u posjedu insajderskih informacija i da će u slučaju promjene blagovremeno obavijestiti Agenciju o izboru platforme na kojoj će objavljivati informacije.

U toku 2024. godine nije bilo pokrenutih prekršajnih postupaka pred nadležnim sudom po osnovu nepoštovanja odredaba o insajderskim informacijama propisanih Zakonom o nadzoru nad tržištem.

⁷ ACER, „Smjernice za primjenu Regulative (EU) broj 1227/2011 Evropskog Parlamenta i Savjeta od 25 oktobra 2011 o cjelovitosti i transparentnosti eneregstkih tržišta“, 2021. godina

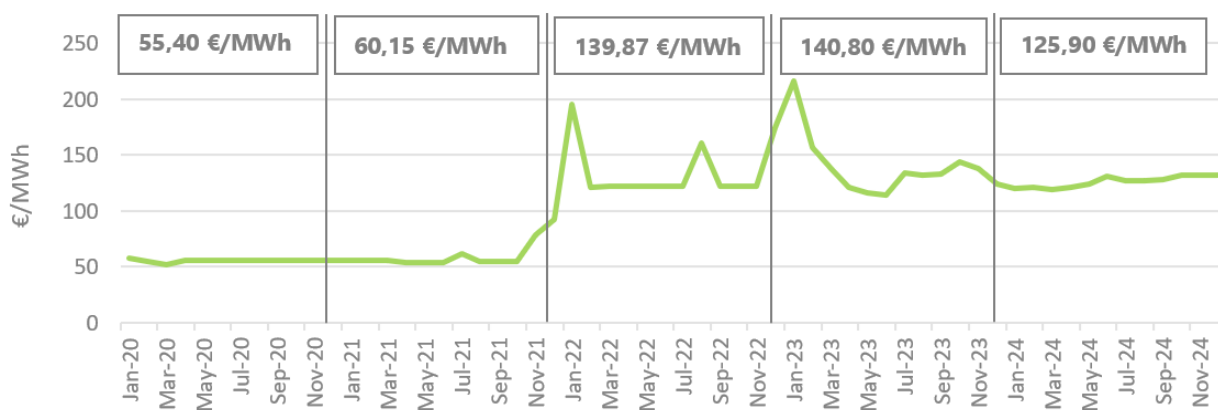
https://www.acer.europa.eu/sites/default/files/REMIT/Guidance%20on%20REMIT%20Application/ACER%20Guidance%20on%20REMIT/ACER_Guidance_on_REMIT_application_6th_Edition_Final.pdf

4. NADZOR NAD VELEPRODAJNIM TRŽIŠTEM ELEKTRIČNE ENERGIJE

Agencija vrši nadzor nad veleprodajnim tržištem električne energije saglasno članu 4 Zakona o nadzoru nad tržištem. Prilikom vršenja nadzora nad veleprodajnim tržištem, Agencija može da saraduje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, organom nadležnim za tržište kapitala, nadležnim organima Energetske zajednice i ACER-om. Sa druge strane, učesnici na tržištu su dužni da mjesečno dostavljaju Agenciji podatke o izvršenim transakcijama veleprodajnim energetskim proizvodima, i to o: kupljenim i prodanim veleprodajnim energetskim proizvodima; cijeni i količini kupljenih i prodanih veleprodajnih energetskih proizvoda; učesnicima u izvršenim transakcijama; datumu i vremenu izvršenja transakcije.

Tokom 2024. godine, Agencija je prikupljala podatke na mjesečnom nivou o izvršenim transakcijama učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije u cilju sprovođenja nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije. Trgovina električnom energijom na crnogorskom veleprodajnom tržištu se tokom 2024. godine odvijala na bilateralnoj osnovi, kao i na organizovanom tržištu, tj. na dugoročnom berzanskom tržištu i dan-unaprijed tržištu električne energije.

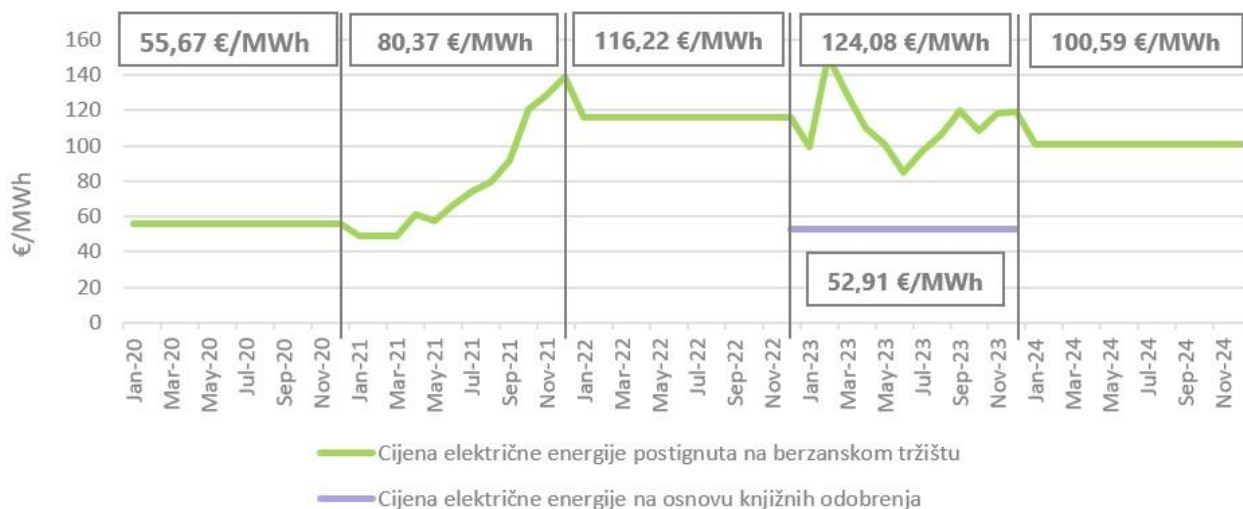
Na dugoročnom berzanskom tržištu električne energije, kojim upravlja „Berza električne energije“ DOO Podgorica (u daljem tekstu: BELEN), vršila se samo nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u sistemu od strane Crnogorskog elektroprenosnog sistema AD Podgorica (u daljem tekstu: CGES) i Crnogorskog elektrodistributivnog sistema (u daljem tekstu: CEDIS). Na graficima koji slijede prikazane su prosječne ponderisane cijene u periodu 2020 - 2024. godina po kojima su operatori sistema realizovali nabavke električne energije za pokrivanje gubitaka u sistemu u transparentnim postupcima, odnosno posredstvom BELEN-a.

Grafik 4.1 Prosječne ponderisane cijene po kojima je CGES kupovao električnu energiju za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu u periodu 2020 - 2024. godina

Na Grafiku 4.1 se može vidjeti da je prosječna ponderisana cijena električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu u 2024. godini na dugoročnom organizovanom tržištu u Crnoj Gori iznosila 125,90 €/MWh, što je za 10,58% manje u odnosu na 2023. godinu. U 2024. godini CGES je 81,42% energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu kupio od „GEN-I trgovanje i prodaja

električne energije“ DOO Krško, 8,57% od EPCG, 8,45% od „Danske Commodities“ A/S Aarhus, 1,22% „Strategic Energy Trading Society Anonyme“ SA Atina, a 0,34% od „Vitol Gas and Power“ B.V. Rotterdam.

Grafik 4.2 Prosječne ponderisane cijene po kojima je CEDIS kupovao električnu energiju za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu u periodu 2020 - 2024. godina

Na grafiku 4.2 se može vidjeti da je prosječna ponderisana cijena električne energije za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu, formirana u 2024. godini na dugoročnom organizovanom tržištu u Crnoj Gori, iznosila 100,59 €/MWh. Cijena u 2024. godini je bila niža za 18,93% od cijene u 2023. godini. Cijena u 2023. godini bila je veća za 6,76% u odnosu na cijenu u 2022. godini. U periodu od 2020. do 2024. godine energija za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu je u potpunosti nabavljena od EPCG.

Pored dugoročnog berzanskog tržišta, 2023. godine je uspostavljeno dan-unaprijed tržište električne energije, što predstavlja značajan pomak u razvoju veleprodajnog tržišta električne energije. Na dan-unaprijed tržištu električne energije, kojim upravlja BELEN, ukupno je registrovano 30 učesnika.⁸ Ukupna količina električne energije kojom je trgovano na dan-unaprijed tržištu u 2024. godini iznosila je 343.403,5 MWh, dok je prosječna dnevna količina iznosila 938,3 MWh.⁹

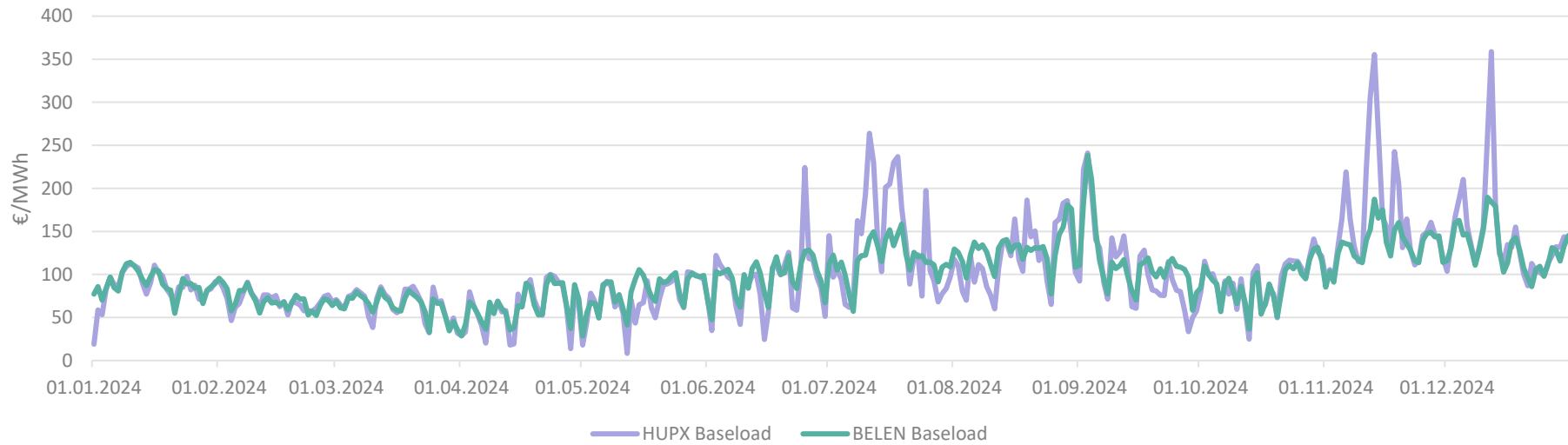
Na graficima koji slijede prikazane su cijene bazne i vršne električne energije na cnogorskom (BELEN)¹⁰ i mađarskom dan-unaprijed tržištu (HUPX)¹¹, ostvarene tokom 2024. godine. Tokom cijele godine cijene su na oba tržišta imale isti trend, a najveća razlika između postignutih cijena na ova dva tržišta se dogodila tokom jula, novembra i prve polovine decembra, cijene na HUPX-U bile su izrazito visoke i značajno veće od cijene na crnogorskoj berzi, zbog povećane potražnje za električnom energijom i smanjene raspoloživosti prekograničnih kapaciteta u Mađarskoj.

⁸ <https://belen-spot.me/lista-ucenika/>

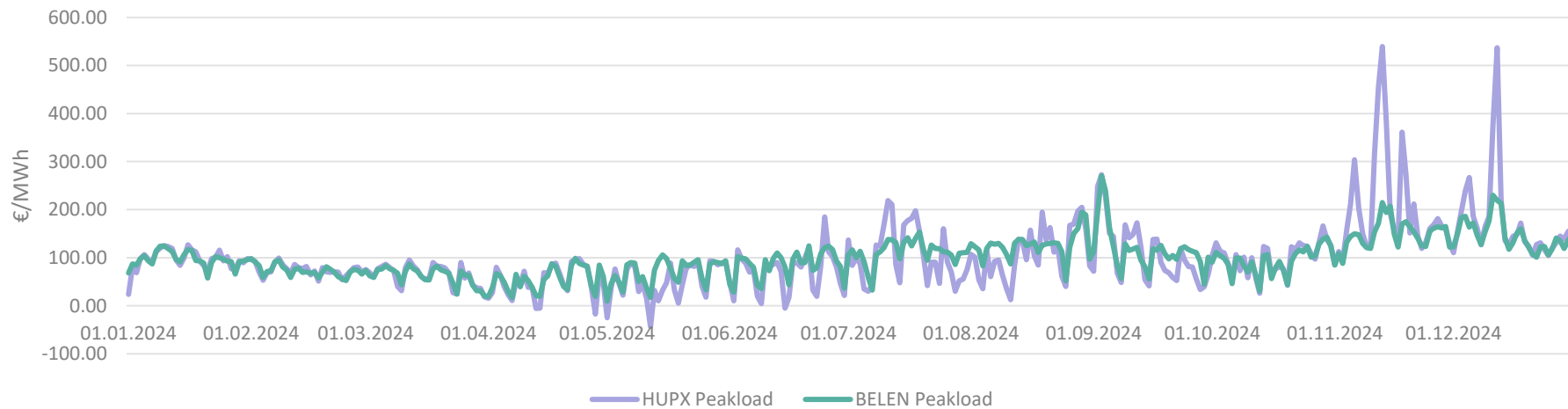
⁹ <https://belen-spot.me/wp-content/uploads/2025/01/Annual-report-2024-1.pdf>

¹⁰ <https://belen-spot.me/day-ahead/>

¹¹ <https://hupx.hu/en/market-data/dam/regular-reports>

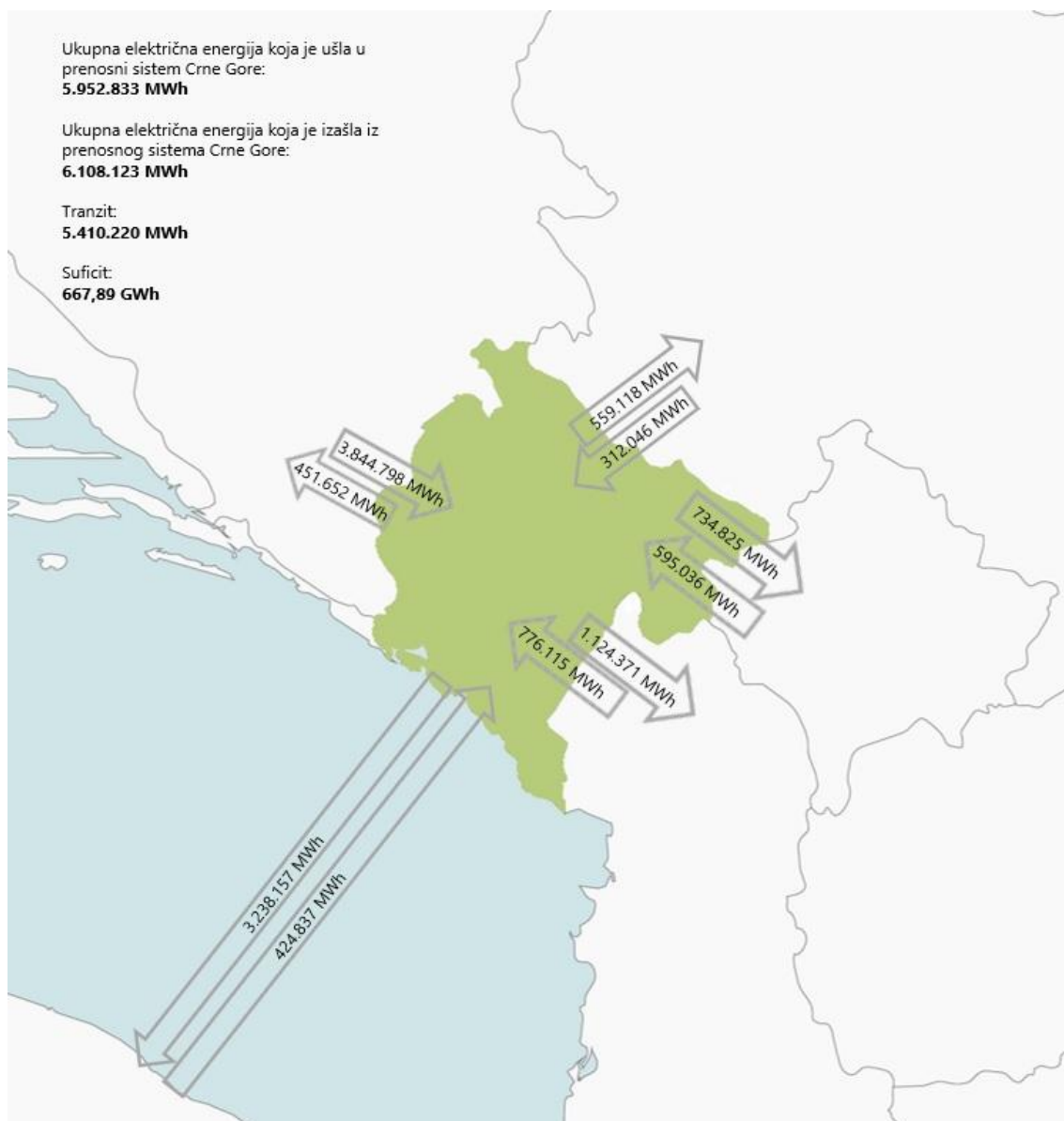

Grafik 4.3 Cijene bazne električne energije ostvarene u 2024. godini na crnogorskom i mađarskom dan-unaprijed tržištu električne energije

Grafik 4.4 Cijene vršne električne energije ostvarene u 2024. godini na crnogorskom i mađarskom dan-unaprijed tržištu električne energije

Fizička razmjena električne energije između elektroenergetskog sistema Crne Gore i susjednih sistema u 2024. godini je prikazana na slici koja slijedi.

Slika 4.1 Fizički tokovi između crnogorskog elektroenergetskog sistema i susjednih sistema u 2024. godini

Nakon puštanja u rad podmorske interkonekcije, prekogranična razmjena energije se značajno povećala. Najveća količina električne energije je u crnogorski elektroenergetski sistem ušla iz Bosne i Hercegovine, koja je neto-izvoznica, a zatim iz Albanije, Srbije i Kosova, dok je najveća količina energije iz crnogorskog elektroenergetskog sistema predana italijanskom elektroenergetskom sistemu.

U 2024. godini, količina električne energije koja je ušla u prenosni sistem Crne Gore, prema podacima CGES-a, iznosila je 5.952.833 MWh, što je skoro dvostruko više nego 2018. godine i za 48% više nego 2008. godine, dok je energija koja je izašla iz crnogorskog sistema iznosila 6.108.123 MWh, što je duplo više nego 2018. godine i četiri puta više nego 2008. godine. Tranzit preko crnogorskog

elektroprenosnog sistema iznosio je 5.410.220 MWh u 2024. godini, što je duplo više nego u 2018. godini i skoro tri i po puta više nego 2008. godine.

Tokom 2024. godine nije bilo podnesenih prijava zloupotreba na veleprodajnom tržištu električne energije, niti utvrđenih slučajeva kršenja Zakona o nadzoru nad tržištem prilikom vršenja redovnog monitoringa od strane Agencije.

U narednom periodu očekuje se i uspostavljanje unutar dnevnog tržišta električne energije, a dalji razvoj crnogorskog tržišta će umnogome determinisati procesi njegovog povezivanja sa jedinstvenim evropskim tržištem električne energije (SDAC i SIDC), što predstavlja tek započetu aktivnost koju će primarno sprovoditi Operator prenosnog sistema, Nominovani operator tržišta električne energije i Agencija.

5. MEĐUINSTITUCIONALNA I MEĐUNARODNA SARADNJA

Agencija saglasno članu 17 Zakona o nadzoru nad tržištem, prilikom vršenja nadzora nad veleprodajnim tržištem, saraduje sa organom nadležnim za zaštitu konkurencije, organom nadležnim za tržište kapitala, nadležnim organima Energetske zajednice i ACER-om.

Što se tiče međuinstitucionalne saradnje u zemlji, Agencija ima zaključen Sporazum o saradnji sa Upravom za zaštitu konkurencije (sadašnja Agencija za zaštitu konkurencije), broj 12/1515-2 od 20. jula 2012. godine. Kada je riječ o međunarodnoj saradnji u primjeni REMIT-a, Agencija ostvaruje saradnju sa nadležnim organima ECRB koja se bavi primjenom REMIT-a. Tokom 2024. godine je vršena kontinuirana komunikacija i razmjena podataka sa nadležnim tijelima na međunarodnom nivou o primjeni REMIT-a u Crnoj Gori.

REZIME

Normativni okvir kojim je uređen nadzor nad veleprodajnim tržištem električne energije i gasa čine Zakon o nadzoru nad tržištem i podzakonska akta koja je Agencija donijela u skladu sa navedenim zakonom. U maju 2024. godine stupila je na snagu Regulativa (EU) 2024/1106 o izmjeni regulativa (EU) br. 1227/2011 i (EU) 2019/942 u pogledu poboljšanja zaštite Unije od manipulacije na veleprodajnom tržištu energije, čija implementacija u crnogorsko zakonodavstvo će biti izazovna sa aspekta određivanja nadležnosti za nadzor nad tržištem u Crnoj Gori od strane ACER -a, harmonizacije kaznene politike na nivou država ugovornih strana Energetske zajednice i priznavanja i sprovođenja odluka nacionalnih regulatornih tijela i organa drugih država.

Agencija je tokom 2024. godine nastavila da vodi Evidenciju učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije, u koju je, zaključno sa 31. decembrom 2024. godine bilo upisano 80 učesnika, od čega je 13 učesnika upisano tokom 2024. godine. Učesnici su pravna lica koja su registrovana u Crnoj Gori, zemljama EU i zemljama članicama Energetske zajednice. Od 80 registrovanih učesnika na veleprodajnom tržištu po 17 ima sjedište u Crnoj Gori i Srbiji, 9 u Albaniji, 6 u Bosni i Hercegovini, po 5 u Sloveniji i Švajcarskoj, 4 u Italiji, po 2 u Danskoj, Češkoj Republici, Kosovu, Grčkoj i Holandiji, a po jedan u Hrvatskoj, Mađarskoj, Njemačkoj, Poljskoj, Bugarskoj, Sjevernoj Makedoniji i Velikoj Britaniji.

Insajderske informacije se, saglasno važećem pravnom okviru, mogu objavljivati korišćenjem elektronskih sistema, odnosno centralizovanih platformi za objavljivanje insajderskih informacija koje se nalaze na ACER-ovoj listi, čime je u crnogorsko zakonodavstvo već inkorporirana evropska dobra praksa. Ukupno 25 učesnika na tržištu su se opredijelila za korišćenje usluga centralizovanih platformi, i to: Nord Pool AS, European Energy Exchange AG, Hungarian Power Exchange, ENTSO-E – European Network of Transmission System Operators for Electricity, Gestore dei Mercati Energetici S.p.A, Solien s.r.o., Central European Gas Hub AG i PRISMA European Capacity Platform GmbH Mnogi učesnici na tržištu, koji u svojoj prijavi za upis u Evidenciju nijesu naveli internet stranicu centralizovane platforme, naveli su da nijesu u posjedu insajderskih informacija i da će u slučaju promjene blagovremeno obavijestiti Agenciju o izboru platforme na kojoj će objavljivati informacije. U toku 2024. godine nije bilo prekršajnih postupaka pokrenutih pred nadležnim sudom po ovom osnovu.

Tokom 2024. godine, Agencija je prikupljala podatke na mjesečnom nivou o izvršenim transakcijama učesnika na veleprodajnom tržištu električne energije u cilju sprovođenja nadzora nad veleprodajnim tržištem električne energije. Trgovina električnom energijom na crnogorskom veleprodajnom tržištu se tokom 2024. godine odvijala na bilateralnoj osnovi, kao i na organizovanom tržištu, tj. na dugoročnom berzanskom tržištu i dan-unaprijed tržištu električne energije.

Na dugoročnom berzanskom tržištu električne energije, kojim upravlja BELEN, vršila se samo nabavka električne energije za pokrivanje gubitaka u sistemu od strane CGES-a i CEDIS-a. Prosječna ponderisana cijena električne energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu, formirana u 2024. godini na dugoročnom organizovanom tržištu u Crnoj Gori, iznosila 125,90 €/MWh, što je za 10,58% manje u odnosu na 2023. godinu.

U 2024. godini CGES je 81,42% energije za pokrivanje gubitaka u prenosnom sistemu kupio od „GEN-I trgovanje i prodaja električne energije“ DOO Krško, 8,57% od EPCG, 8,45% od „Danske Commodities“ A/S Aarhus, 1,22% „Strategic Energy Trading Society Anonyme“ SA Atina, a 0,34% od „Vitol Gas and Power“ B.V. Rotterdam.

Prosječna ponderisana cijena električne energije za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu, formirana u 2024. godini na dugoročnom organizovanom tržištu u Crnoj Gori, iznosila 100,59 €/MWh. Cijena u 2024. godini je bila niža za 18,93% od cijene u 2023. godini. Cijena u 2023. godini bila je veća za 6,76% u odnosu na cijenu u 2022. godini. U periodu od 2020. do 2024. godine energija za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu je u potpunosti nabavljena od EPCG.

Pored dugoročnog berzanskog tržišta, 2023. godine je uspostavljeno dan-unaprijed tržište električne energije, što predstavlja značajan pomak u razvoju veleprodajnog tržišta električne energije. Na dan-unaprijed tržištu električne energije, kojim upravlja BELEN, ukupno je registrovano 30 učesnika. Poređenjem cijena bazne i vršne električne energije na cnogorskom (BELEN) i mađarskom dan-unaprijed tržištu (HUPX) u 2024. godini može se zaključiti da su cijene na oba tržišta imale isti trend, a najveća razlika između postignutih cijena na ova dva tržišta se dogodila tokom jula, novembra i prve polovine decembra, cijene na HUPX-U bile su izrazito visoke i značajno veće od cijene na crnogorskoj berzi, zbog povećane potražnje za električnom energijom i smanjene raspoloživosti prekograničnih kapaciteta u Mađarskoj.

Tokom 2024. godine nije bilo podnesenih prijava zloupotreba na veleprodajnom tržištu električne energije, niti utvrđenih slučajeva kršenja Zakona o nadzoru nad tržištem tokom vršenja redovnog monitoringa od strane Agencije.

Što se tiče međuinstitucionalne saradnje u zemlji, Agencija ima zaključen Sporazum o saradnji sa Upravom za zaštitu konkurencije (sadašnja Agencija za zaštitu konkurencije), broj 12/1515-2 od 20. jula 2012. godine.

Kada je riječ o međunarodnoj saradnji u primjeni REMIT-a, Agencija ostvaruje saradnju sa nadležnim organima Energetske zajednice i učestvuje u radu radne grupe ECRB-a koja se bavi primjenom REMIT-a.

Tokom 2024. godine nije bilo zahtjeva od strane nadležnog organa Energetske zajednice za preduzimanje mjera radi dostavljanja informacija u vezi sa transakcijama koje nijesu izvršene u skladu sa ovim zakonom.

Broj: 25/4385-2

Podgorica, 26. decembar 2025. godine

Predsjednik Odbora

Veljko Vasiljević, s.r.